

Najpierw człowiek, potem uczeń

*Dobre, wspierające relacje
fundamentem efektywnej nauki*

dr Marzena Żylińska
Budząca Się Szkoła

Pomiar i selekcja czy wspieranie rozwoju?

Dwie koncepcje dydaktyczne,
różne cele i metody pracy

„Szkoła powinna być miejscem dla wszystkich dzieci. Opartym nie na idei, że wszystkie dzieci są równe, ale że każde jest inne.”

Loris Malaguzzi

A jeśli każde dziecko jest inne, to czy możemy oczekiwać, że wszystkie będą rozwijać się w tym samym czasie, robiąc to ...

Na koniec roku wszystkie dzieci powinny mieć 146 cm wzrostu.

Dla 9-letniego ucznia SP norma wynosi 124 do 147 centymetrów wzrostu i wagę wahającą się między 22 a 48 kilogramów dla chłopców oraz 22 do 45 kilogramów dla dziewczynek o tym samym wzroście. Zgodny z tabelą wzrost 10-latka to 128 do 154 centymetrów.

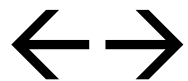

Jeśli takie różnice dotyczą ciała dzieci, to czy możemy oczekiwać, że ich mózgi mogą być takie same?

Gdy mylimy szkołę z
zawodami sportowymi.

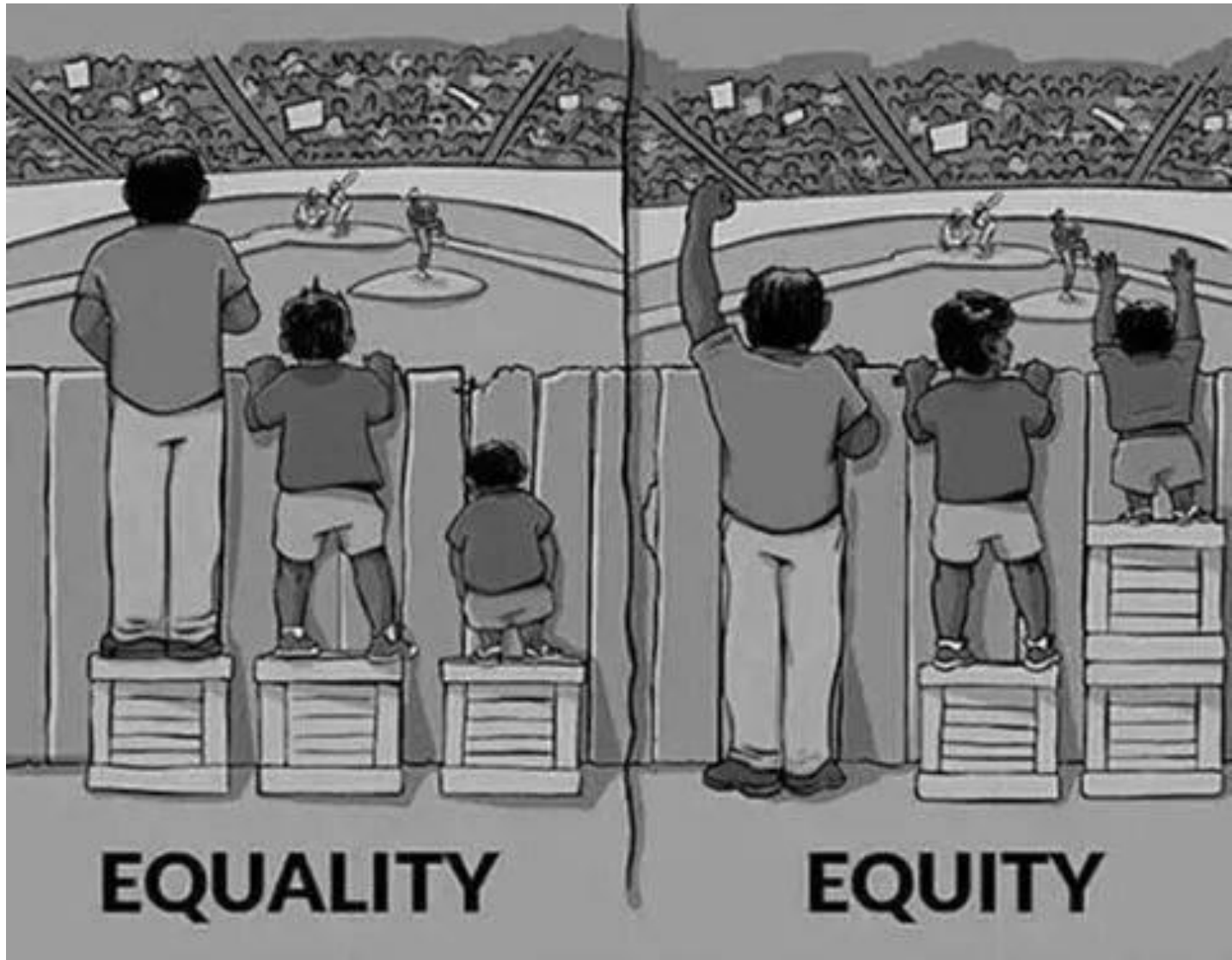
Hasło BSS: *Dzieciństwo to nie wyścigi!*

cel szkoły

cel zawodów sportowych

Realizować PP czy tworzyć wszystkim uczniom warunki do indywidualnego rozwoju?

Rozwiązałaś wszystkie zadania, ale nie mogę wstawić ci 6, bo to nie byłoby sprawiedliwe wobec uczniów, którzy nauczyli się wszystkiego na pierwszy termin.

Wiem, że umiesz na 4, ale brakuje ci
1/100.

Czy takie komunikaty zachęcają do nauki?

Czy takie komunikaty są fair?

Gdy tracimy z oczu prawdziwy cel szkoły ...

Zupełnie inaczej wygląda proces dydaktyczny, gdy celem szkoły jest selekcja (egzaminy, wyniki, średnie), a zupełnie inaczej, gdy celem jest wspieranie rozwoju uczniów, tworzenie środowiska, w którym każdy uczeń może rozwinąć swój potencjał.

Dwie różne drogi.

Od nauczycielki realizującej program i przygotowującej do testów, do nauczycielki wspierającej indywidualny rozwój każdego dziecka / ucznia / młodego człowieka.

Gdy celem szkoły jest pomiar, wyniki **selekcja**, ustalenie hierarchii, kto jest najlepszy, a kto najgłupszy, to proces dydaktyczny wygląda zupełnie inaczej, niż wtedy,

gdy celem szkoły jest tworzenie przestrzeni dla rozwijania indywidualnego potencjału każdego dziecka, niezależnie od jego talentów i deficytów.

Pomiar, kontrole, testy, wyniki, średnie, staniny

- dominuje praca indywidualna;
- metody podawcze, uczeń jako bierny odbiorca wiedzy;
- reprodukcja wiedzy;
- oczekiwanie bezbłędności. Błędy są problemem i należy ich za wszelką cenę unikać;
- stres, strach, u wielu uczniów poczucie bycia nie dość dobrym, słabszym, gorszym, głupszym;
- tylko najlepsi mogą czerpać radość ze swojego rozwoju;

- rywalizacja i konkurowanie uczniów ze sobą niszczy atmosferę i relacje między nimi;
- odwracanie uwagi uczniów od tego, czego się uczą i kierowanie jej na wyniki / stopnie / średnie;
- motywacja zewnętrzna → A co za to dostanę?
A czy mi się opłaca to zrobić? Czy to będzie na sprawdzianie, teście, egzaminie?

Cel: wspieranie indywidualnego rozwoju każdego dziecka

- dominuje praca grupowa;
- metody aktywizujące, uczeń jako aktywny uczestnik procesu uczenia się;
- nauka poprzez doświadczanie, poprzez własną aktywność, szukanie rozwiązań (kombinowanie);
- błędy jako immanentny element procesu uczenia się, przekonanie, że na błędach człowiek się uczy, uczniowie nie są karani za błędy;
- wszyscy uczniowie, a nie tylko najlepsi mogą odczuwać satysfakcję ze swojego rozwoju i czynionych postępów;

- współpraca - dbanie o dobrą atmosferę i relacje, nastawienie na współpracę, wzajemną pomoc i wspieranie, budowanie prawdziwej (klasowej) wspólnoty;
- kierowanie uwagi uczniów na to, czego się uczą, bazowanie na ciekawości i jej zaspokajaniu, odkrywanie świata i poznawanie siebie, swoich mocnych i słabszych stron.

Podejście do oceniania wyniku z różnego definiowania roli szkoły.

Selekcja jako cel szkoły → przygotowanie do zewnętrznych egzaminów → nacisk na pomiar dydaktyczny, ciągłe sprawdziany → typowe zjawisko - brak możliwości poprawiania ocen.

Gdy celem szkoły jest *wspieranie rozwoju każdego dziecka* → ocenianie jako narzędzie pomagające w procesie uczenia się.

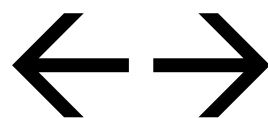

Gdy stracimy z oczu prawdziwy cel szkoły, a na piedestele postawimy bożka, czyli oceny, wyniki, średnie i rankingi, to ... szkoła często przestaje wspierać uczniów i przenosi swoje zadania na dom, rodziców, korepetytorów.

Od metodycznego repertuaru nauczyciela bardzo wiele zależy.

spRawdziany

diagnoza w procesie

Nauczyciel przestaje widzieć dzieci /
uczniów / ludzi z ich różnorodnością,
bo wszystko przestaniają mu stopnie,
średnie, staniny ...

„Tam, gdzie liczą się tylko wyniki, traci się z oczu
człowieka.”

Temat tabu

Gdy dla szkoły najważniejsze jest miejsce w rankingu.

Uczniowie jako zasoby, albo ... deficyty.

Dostaniesz 2, jeśli ...

Nastawienie na wyniki / pomiar → Te same cele dla wszystkich.

1. Tak, jak na zawodach sportowych. Bo jeśli celem jest wyłonienie najszybszych, najlepszych uczniów, to wszyscy muszą mieć takie same warunki.
2. Komunikat: Nie interesuje mnie, co ciebie interesuje i co chcesz w życiu robić. Nie interesują mnie twoje możliwości, talenty czy trudności. Oczekuję od ciebie tego samego, co od innych.

Nastawienie na rozwój

Nauczyciel rozumie, że każdy jest inny →
indywidualizowane podejście, każdy
potrzebuje innego wsparcia →
dostosowanie wymagań do
psychofizycznych możliwości uczniów.

Indywidualizowanie / personalizowanie
oczekiwań i zadań.

Nastawienie na rozwój

-Nie musisz być dobry ze wszystkiego, ale powiedz, z czego chcesz być dobry.

-Jak mogę ci pomóc **w realizacji twoich planów**, marzeń, potrzeb, zainteresowań.

Nastawienie na pomiar / wyniki → ciągłe kontrole i porównywanie → Wielu uczniów traci poczucie bezpieczeństwa.

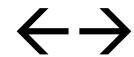
Poczucie bezpieczeństwa jest warunkiem efektywnej nauki.

Gdy szkoła staje się źródłem ciągłego stresu i strachu.

Sposób oceniania a stres

eustres (mobilizujący stres)

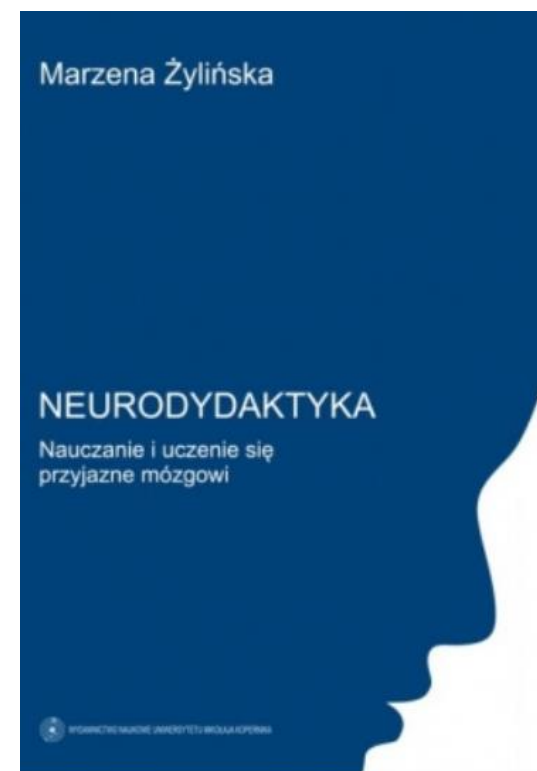

dystres

Skutki długo utrzymującego się, silnego stresu.

Stresu ma wpływ na proces uczenia się.

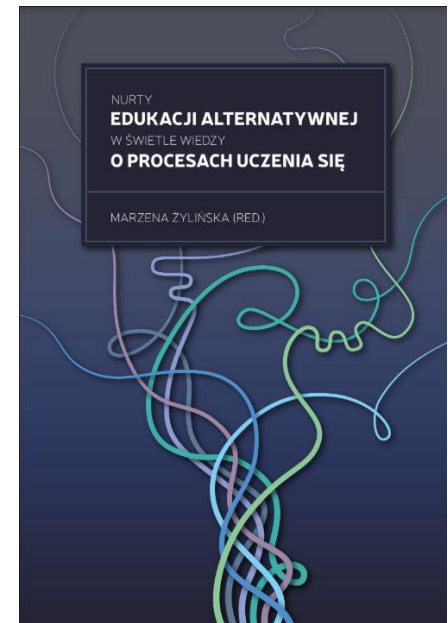
Kortyzol uwalniany w korze nadnerczy.

Główną funkcją kortyzolu jest zwiększenie stężenia glukozy we krwi w celu pobudzenia organizmu. Jego zadaniem jest przede wszystkim dostarczenie większej ilości energii do mięśni.

Reakcja: Uciekaj albo walcz!

Co zrobić w szkole z energią, która na skutek stresu gromadzi się w mięśniach?

**Budząca
Się Szkoła**

Wpływ kortyzolu na zdrowie.

Do najczęstszych objawów wysokiego poziomu kortyzolu w krwi należy:

- obniżona odporność;
- nadmierny apetyt i pragnienie;
- nasilone oddawanie moczu;
- zwiększenie poziomu glukozy we krwi;
- zanik mięśni;
- problem z zasypianiem;
- bezsenność;
- zaburzenia nastroju;
- nadciśnienie;
- uszkodzenie hipokampa.

**Budząca
Się Szkoła**

Wysoki poziom kortyzolu powstający pod wpływem stresu może powodować u dziecka niszczenie połączeń synaptycznych w komórkach hipokampa lub ich dezaktywację. Proces ten wpływa na znaczne pogorszenie zdolności pamięciowych dziecka.

Dwie drogi → dobór zadań

Jakie zadania stosuje nauczyciel, gdy celem jest:

- a. pomiar i selekcja
- b. wspieranie rozwoju każdego dziecka /
młodego człowieka

zadania receptywne i reproduktywne

ćwiczenia $\leftrightarrow$ narzędzia pomiaru

<i>dein</i>	<i>deine</i>	<i>mein</i>	<i>meine</i>
-------------	--------------	-------------	--------------

1. Das bin ich und das ist Schere.

2. Das bin ich und das ist Hund.

3. Das bist du und das ist Buch.

4. Das bist du und das ist Katze.

Pytania do tekstu

PODRÓŻ DO SZKOŁY

ADAM WKŁADA KURTKE, A PAWEŁ WKŁADA CZAPKĘ. OLA ŚPI W FOTELIKU, A MAMA PAKUJE PLECAK. ONI WYCHODZĄ NA PODWÓRKO. WSIADAJĄ DO SAMOCHODU I ZAPINAJĄ PASY. OLA JESZCZE ŚPI. CHŁOPCY RAZEM Z MAMĄ ŚPIEWAJĄ PIOSENKĘ, ŻEBY BYŁO WESOŁO. PRZED SZKOŁĄ DZIECI WYSIADAJĄ Z SAMOCHODU. CAŁUJĄ MAMĘ I DŁUGO JEJ MACHAJĄ. ONI SĄ ZADOWOLENI, BO LUBIĄ CHODZIĆ DO SZKOŁY.

Niszcząca siła prostej reprodukcji, czyli dlaczego tak ważna jest głębokość przetwarzania informacji?

WYBIERZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEDŹ.

CZY OLA ŚPI W FOTELIKU?

TAK NIE

CZY OLA PAKUJE PLECAK?

TAK NIE

CZY ADAM WKŁADA RĘKAWICZKI?

TAK NIE

WPISZ ODPOWIEDŹ.

CZY CHŁOPCY WYSIADAJĄ PRZED SZKOŁĄ

CZY PRZED KOŚCIOŁEM?

.....

CZY CHŁOPCY WSIADAJĄ DO SAMOCHODU

CZY DO AUTOBUSU?

.....

WYBIERZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEDŹ.

PO CO CHŁOPCY ŚPIEWAJĄ?

ŻEBY BYŁO SMUTNO

ŻEBY BYŁO WESOŁO

ŻEBY BYŁO KOLOROWO

NAPISZ:

DLACZEGO CHŁOPCY SĄ ZADOWOLENI?

.....

UZUPEŁNIJ.

CO ROBI OLA W SAMOCHODZIE?

.....

Z KIM CHŁOPCY ŚPIEWAJĄ?

.....

CZY TY ŚPIEWASZ W SAMOCHODZIE?

.....

JAK ŚPIEWAJĄ CHŁOPCY?

.....

ŚPI

Z MAMĄ

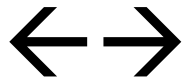
TAK

NIE

WESOŁO

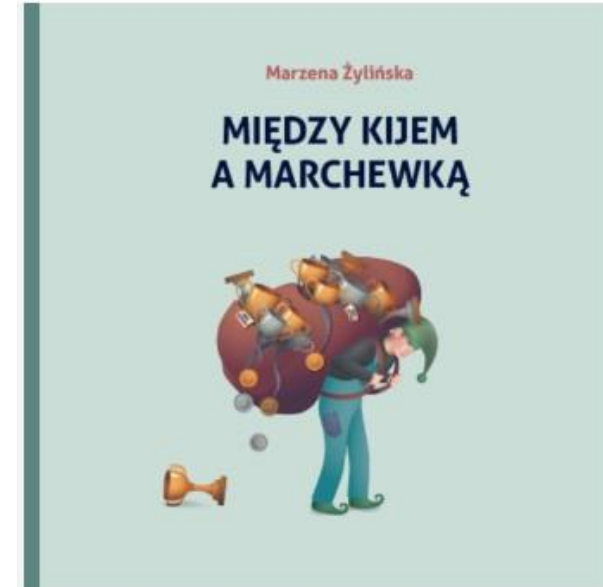
Zadania, które wszyscy mają zrobić w taki sam sposób (wszyscy tak samo).

Zadania, które każdy robi po swojemu (każdy po swojemu).

Zadania uwzględniające różne możliwości uczniów.

indywidualizacja $\leftrightarrow$ personalizacja

Zadania, które pozwalają odejść od metod podawczych → Tworzenie przestrzeni dla rozwoju każdego ucznia.

Porównywanie definicji

Która definicja wydaje się Wam trafniejsza? –
Odejść od mechanicznego reprodukowania.

Dlaczego uczniowie powinni najpierw stworzyć
własne definicje?

Zadanie 11 lub 12

- Zastanówcie się, czym jest porażka. Czy porażka to coś obiektywnego, czy zależy od opinii i oceny różnych osób?
- Stwórzcie własną definicję porażki, a następnie zajrzyjcie do *Słownika języka polskiego* i przeczytajcie, jaki tam jest opis słowa „porażka”. Porównajcie własną definicję z tą, którą znaleźliście w słowniku. Która wydaje się Wam trafniejsza?

Pozwól mi zrobić to samemu!

Zadanie – Pisownia łączna i rozdzielna

- Wymyślcie jakiś sprytny sposób na zapamiętanie rozdzielnej pisowni „po południu”.
- Stwórzcie plakat, który pomoże zapamiętać, że „po południu” pisze się rozdzielnie.
- Przygotujcie też zadanie, które pozwoli innym poćwiczyć łączną i rozdzielną pisownię słów, z którymi macie problemy.

Tak sadzić?

Herbata ziołowa -
działanie
prozdrowotne

Lebiodka

Melisa

Szalwia

Lapbook
„Ziela”

Czosnek

Mięta

Postmaryn

Floper

Kolendra

Rumianek

Rumianek pospolity to roślina lecznicza. Ma działanie przeciwzapalne i przyspiesza gojenie ran. Kwitnie od maja do września. W ziołarstwie wykorzystuje się wysuszone koszyki kwiatowe. Najlepiej je zbierać w suche, słoneczne dni, w godzinach popołudniowych. Wtedy mają najwięcej substancji czynnych.

Diagnoza w procesie

Zadanie matematyczne – Tworzenie własnych zadań

- Cennik w kawiarni Czekoladowa Mista
  - Gałka lodów – 3 kardamony
  - Porcja bitej śmietany – 2 kardamony
  - Owoce – 2 kardamony
  - Posypka orzechowa – 2 kardamony
  - Gofr z cukrem pudrem – 4 kardamony
  - Sok owocowy – 4 kardamony
  - Herbata – 5 kardamonów
  - Kawa – 6 kardamonów
  - Kawa mrożona – 8 kardamonów
  - Mała butelka wody – 2 kardamony
  - Lemoniada – 4 kardamony
  - Zapiekanka – 6 kardamonów
  - Pizza – 12 kardamonów

Ułóżcie zadania matematyczne, wykorzystując podane dane.

Zadanie – Chmura myśli i uczuć

Narysuj chmurę i wyobraź sobie, że mieszczą się w niej wszystkie Twoje myśli i uczucia. Na niebiesko pokoloruj tę część chmury, którą widzą inni ludzie i do której należy to wszystko, o czym rozmawiasz z innymi. Na żółto pokoloruj tę część chmury, w której mieści się to, czego inni nie widzą i o czym z innymi ludźmi nie rozmawiasz.

- Kto wie o Tobie najwięcej?
- Czy są tematy lub problemy, o których chciałbyś/chciałabyś porozmawiać z innymi, ale z różnych powodów tego nie robisz?
- Czy możesz zdradzić, jakie to powody? Często nie mówimy czegoś, czego się wstydzimy albo boimy się reakcji innych osób.
- Czy jest ktoś, komu chciałbyś/chciałabyś pokazać Twoją chmurę i z kim chciałbyś/chciałabyś o niej porozmawiać?
- O czym najczęściej rozmawiasz ze swoimi rodzicami, a o czym z przyjaciółmi?
- Jaką część Twojej chmury zajmują trudne emocje, takie jak: strach, wstyd, obawa, złość, niepokój, smutek, duma czy zazdrość? Umiesz sobie z nimi radzić?

Uczniowie twórcami zadań.

100 gramów czekoladek o smaku miętowym zawiera 61 gramów cukru i 457 kcal. Ile cukru i kcal ma 1 czekoladka, jeżeli w opakowaniu 200-gramowym jest 20 takich czekoladek?

Ile łyżeczek cukru i kcal jest w jednej czekoladce?

Jak długo trzeba biegać, żeby spalić cukier zawarty w 8 czekoladkach?

Moje zapotrzebowanie kaloryczne w obecnej chwili wynosi około 1800 kcal. Ile łyżeczek cukru mogę spożyć w ciągu dnia, jeżeli norma wynosi 10% mojego zapotrzebowania?

Zdrowe odżywianie

Zadanie – Menu restauracji „Niezdrowo, ale tanio”

Wyobraźcie sobie, że prowadzicie restaurację, która nazywa się „Niezdrowo, ale tanio”. Stwórzcie kartę dań, zaprezentujcie ją innym i wyjaśnijcie, dlaczego potrawy z Waszej karty są niezdrowe. Co stałoby się z człowiekiem, który regularnie odżywiałyby się w taki sposób?

Tworząc kartę dań, poszukajcie informacji w książkach lub Internecie. A może macie wśród znajomych lekarzy lub dietetyków, których możecie poprosić o wsparcie? Warto wiedzieć, do jakich chorób i problemów prowadzi złe odżywianie.

Zupy

Dania główne

Salatki

Surówki

Zupa krem
z pieczonych
buraków

Sandacz
z grilla

Salatka
z kozim
serem

Surówka
z selera
z żurawiną

Zupa krem
z soczewicy

Naleśniki
z kapustą
i grzybami

Salatka
grecka

Surówka
z marchewki
i jabłka

Zupa
pieczarkowa

Kopytka
z kurczakiem
w sosie
śmietanowym

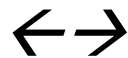
Salatka
brokułowa
z kaszą
jaglana

Surówka
z surowego
buraka

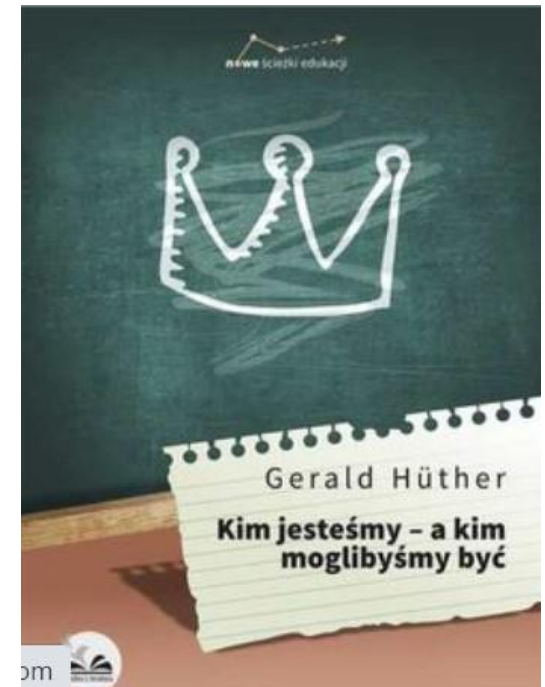
Neuroprzekazniki jako nawóz dla mózgu.

zachwyt

Robię, bo muszę.

Jak wykorzystać na lekcjach reklamy? szkoła - życie

Zadanie – Lapbook o cukrze

Znajdźcie możliwie dużo informacji na temat cukru i stwórzcie lapbook. Najpierw uporządkujcie (pogrupujcie) przygotowane informacje i zróbcie spis treści Waszego lapbooka. Jeśli chcecie, możecie poświęcić trochę miejsca zamiennikom cukru. Pamiętajcie, żeby uwzględnić kaloryczność cukru i jego wpływ na nasze zdrowie.

Zadanie – Tam się cukru nie spodziewasz

To, że cukier znajduje się w cukierkach, ciastkach, napojach i tortach, nikogo nie dziwi. Jednak producenci dodają cukier również do produktów, w których się go nie spodziewamy.

Przez dwa tygodnie sprawdzajcie w sklepach skład na etykietach różnych produktów spożywczych, które nie są słodyczami, i zapisujcie te, w których jest cukier. Jeśli producent podaje, ile cukru zawiera dany produkt, to zapiszcie również te informacje. Porozmawiajcie z nauczycielem lub rodzicami, co to znaczy, że w danym produkcie jest 10% cukru i zróbcie odpowiedni rysunek.

Stwórzcie listę produktów, w których nie spodziewamy się cukru, a jest on w ich składzie (nie są to słodycze). Stwórzcie plakat i zwróćcie w nim uwagę na problem dostarczania wielu artykułów spożywczych. Na plakacie napiszcie również, jakie są tego skutki.

Jeśli macie taką możliwość, przed wykonaniem plakatu zaproście na spotkanie dietetyka lub lekarza, z którym porozmawiacie o skutkach nadmiernego spożywania cukru. Może to być spotkanie online.

Zadanie – Pisownia „nie” z przymiotnikami

Dlaczego słowo „niezdrowe” pisze się łącznie? Jaka zasada znajduje tu zastosowanie? Czy stopniując słowo „niezdrowe”, można stosować tę samą zasadę?

Wyobraźcie sobie, że jesteście autorami podręcznika i musicie opracować temat poświęcony pisowni „nie” z przymiotnikami.

Zadanie – Opis przyrody z przewiązanymi oczami

Dobierzcie się w pary i wyjdźcie do lasu, parku lub na łąkę. Osoba nr 1 ma mieć przewiązane oczy, a osoba nr 2 jest jej przewodnikiem. Przewodnik, który ma pod ręką notes i długopis, prowadzi i dba o bezpieczeństwo osoby nr 1. Jej głównym zadaniem jest opis przyrody, czyli tego, czego może dotknąć, co może poczuć lub usłyszeć. Wszystko, co dyktuje osoba nr 1, jest zapisywane przez przewodnika.

Potem następuje zmiana ról.

Najpierw trzeba zobaczyć w uczniu człowieka.

Jak poznać swoich uczniów?

Dziękuję za uwagę 😊

**Budząca
Się Szkoła**